

ÖLTÖZÉS, VETKÖZÉS

BRASNYÓ ISTVÁN

Ó TEMETŐKBEN GYAKRAN

Ó temetők helyén gyakran üti fel a fejét, a páfrány vagy a tövises gledícsia egy-egy ága, aminek a rövid emlékezet nem tulajdonít különösebb fontosságot. Hajnalban megszólal a pacsirta, és rést keres fellegek között, egy korai sugárnyaláb pedig fényszóróként csap le a földre, ahol kukorica terem, és a földimogyoró nyit piros, mély állatú virágot. A kapa itt nehezebben boldogul a sima talajjal, ami agyagos csomókban ragad az ember talpára, és eső után úgy nyeli el a vizet, hogy karvastagságú járatok maradnak utána a megbolygatott felszínen.

ZÚGÓ ERDŐK HELYETT

A látóhatáron csak csenevész bozót hajladozik a szél alatt, a beomlott partoldalban meg, amelynek falát itt-ott régi zsványtűzek füstje fogta szürkére, ördögcérna leng, az éjszaka kibomlott üstökeként. A hold úgy csillog, akár egy nyeléről leszakadt fejsze, és a zúgó erdők lombkoronája helyett csupán az égbolt takarja el hangtalanul a világot, amely hosszú barázdákban bandukolva iparkodik járható utat érni.

DÉLUTÁN A HÁZBAN

A félvak ló talán a padláson dörömböl, az udvaron a megfontolt galambdúcnak nyoma vész a ködben. A délután ezernyi hangja még a levegőben elsápad, az öreg bútorok alól pedig előleng a múlt kék csíkos alsószoknyákba ivódott illata. Egy valamikori jelentéktelen mozdulat árnyéka fekszik fel a falra, de a még erősen derengő félhomályban nem látni tisztán: öltözésé-e, vetkőzésé-e. Az este mindha fát hasogatna a tűzre, hogy azon rotyogtassa kései vacsoráját, s az egyre inkább bepárasodó ablakkockák alatt már kórusba gyülekeznek a mezei dúvad.

AZ UTAK SZÉLÉN

Az utak szélén vérfoltok ütköznek ki a földből, s a bogáncs télig zöldellő levelein tekervényes járatot váj magának a rozsdá. A dermedt időben egy-egy kóbor, magányos állat tekint csak át a mindenségen, majd átlós irányban fut fel a dombra, ahol fagytól csupasz göröngyök feketéllenek. Csak sejteni lehet, hogy a távolabb fekvő hómező szélén alkonyatkor miként gyúlnak fel a házakban a lámpák, mint egy-egy megnevezhetetlen csillag.

LAKOTTNAK TŰNŐ HELYEK FÉNYEI

A kocsonyássá alvado késő éjszakai csöndet, ha nem metszi ketté kiáltás vagy szakadó selyem hangja, a maga okulására használhatja fel az elkésett járókelő. Elhagyott házak ablakából nagy lánggal lobogó tűz veti magát lába elé az útra, fénye úgy tapad a mögüle előtetsző kormos arcokra, akár a vesztőhely máglyájának parazsa. Ilyenkor fehér szárnyú madár riad fel valahonnan, és szüntelen verdesve egy vállat keres, ahová letelepedhetne. A riadalom szétfolyik a sötéttel, az árkok mélyét borító fű baljóslatúan susog, váratlan recsegéssel kidől egy évszázados, elkorhadt fa. De aztán minden ismét mozdulatlaná terebélyesedik, majd a tüskés kórók, melyek téli magvaikat ott vetik el az ekét sohasem látott földön, megérezve a közeli hóesést, bontogatni kezdik összeaszott, száraz bugáikat a messziről lakottnak tűnő helyek fényeitől világoló égbolt színe előtt.

AZ ÖRDÖG HÁZA VIDÉKEN

A hatablakos vidéki házak kertje sima, tocsogós területre nyúlik, ahol a száraz téli hajnalok fagyától meggémberednek a foltokban kiütköző lánpnövények, és a megfagyott fűszálak túi eltörnek az erre tévedő lépései alatt. A vakondtúrások itt mintha gyakoribbak lennének, mint más, elhagyatott mezőkön, melyekre éjszaka is esik némi fény, s ettől kísértetiesen derengenek. A városban számtalan tanú van rá, aki a tulajdon szemével látta, hogy az ördög egy ízben e helyen éjfélről hajnalig ásott, s körötte pirosan izzott a levegő és a csönd. A házból utóbb iratok tűntek el — ezeknek margóira valamikori eseménytelen napok történéseit jegyezték — meg régi, használatból kikopott tárgyak, melyeknek azonban helyük volt még a fiókok mélyén vagy egy-egy falba vert szögön. Ám a szélkakas a kéményen még mindig pontosan mutatja a szélirányt, akár azokon a képeken, melyeknek sarkait rézveret védi a sérüléstől, s ha valaki ujjal kopogtatja meg őket, olyan hangot adnak, mintha lyukas volna mögöttük a fal.

AZ AGGLEGÉNYEK UTÁN

Az agglegények, akik különben bírósági ülnökök, délutáni sétára indulnak; homályos kovácsműhelyek előtt vezet el az útjuk, s egy napon nyomuk vész: nem térnek vissza soha többé. Lakásukba sokgyermekes család költözik, a gyerekek a borotválkozótükörbe nézve nagyokat nevetnek. Borotvájuk finom kése tokjába süllyesztve fokozatosan fényét veszti, silány, elpiszkolódott holmijukat madarak hordják szét szálanként a kerítésről, fészeknek. Az agglegények sorsa a városokban is ugyanaz, mint vidéken; öregkori szerelmük marós és fojtó- akár a pálinka, és zilált hajnalokon kamrájuk ablakán át a fiatal nőket lesik, akik hiányos öltözékben, vállukon nagykendővel trappolnak keresztül az udvaron.

AMIKOR ZÖLD SÁVOS UTAK MELLETT

Amikor a fiú hazatér, zöld sávós utak mellett veri fel lépteivel a port. A búza még késlekedik a kalászba szökéssel, és

a muhar ártatlan haragoszöldje semmit sem sejtett a későbbi széna illatából. Tekintete a levegőben szürke szemekkel találkozik: tulajdon álmait ismeri meg az ódon emlékezet felhőkig szökő hepehupáján.

VIDÉKI DIÁKOK KOFFERJÁBAN

Vidéki diákok kofferjában hamarosan elhervad a muskátlilevél, és nyoma sem marad a széjjelcsorgott akácméz illatának. A láda repedt sarkába kamillavirág akadt meg eltört szalmaszál valamelyik mellékút fordulójában, ahol hajnalonként bőségesen fogja fel a harmatot a kutyatej ernyője. A határköre itt néha piacozó asszonyok ülnek, hogy elázott lábukra felhúzzák repedezett bőré cipőjüket.

A FALAK A RÉGI MEZŐVÁROSOKBAN

A falak a régi mezővárosokban nyirkosabbak tudnak lenni az éjszakánál, s az egyszeri megszállásra a házba vetődött idegen dideregve sóhajtozik, mielőtt eloltaná a porcelán ernyőjű lámpát, ami a mennyezet gerendájáról lóg. Takarójába mintha köd itta volna magát, álmait pedig ott látja szétfoszlani a mosdó fölé akasztott tükörben, s a túlsó szobában, ahol a ház népe alszik, negyedet s felet is ver a falióra. A vendég már a sötét hajnalban kapkodva rántja fel sárfoltos csizmáját, hideg nyakkendőjét a zsebébe gyűri, majd pénzt hagyva a zsíros asztallap sarkán, sietve lép ki az udvarra, amikor a távoli kaszárnyában álmos katona kezdi kürtölni az ébresztőt.

MÁSKÉNT S MÁSKÉNT

Városonként másként s másként, de mind kerekebben kel a telihold, és havat süt az egykor messzi vidékeken megfordult báméskodók szívére. A pusztá mezőkön ilyenkor ollózva leng a kúpokba állított kukoricaszár levele, és, bár teljes a szélcsend, a távoli lapályok nádasai oly erősen morajlanak, mintha megindultak volna a dideregve fellobbant éjszakában.

A FEHÉRNEMŰ-KERESKEDŐ VÉLEMÉNYE

A vásári fehérenemű-kereskedő véleménye szerint a vásárterek letaposott füve gyorsabban nő a szokásosnál. A lacikonyhák körül, ahová évente bőségesen hullik a sörhab, szinte eszeveszett méreteket ölt a burjánzás, a sárga árkok oldalában pedig gyógyfüvek hajtanak, valamennyi betegség ellen. Az itt tépett ökörfarkkóró és apróborbolya begyógyítja a cukorbetegek különben gyógyíthatatlan, fekélyes sebeit, a csalán pedig jót tesz a köszvény ellen, amit hideg télben, gépen vagy kocsin fagyoskodva szed fel leginkább az ember fia.

ÍGY HASZNÁLVA

Vannak, akik nagy utat tesznek meg az éjszakában, látszólag minden cél nélkül, egykedvűen, arcuk a sötétben láthatatlan marad. Nyakukban subát cipelnek, kezükben kifényesedik a bot, mire odatámasztják egy messzi ház bejárata elé, és csak akkor hallani hangjukat, amely a lecsapódó füstben érdes, reszelős, mintha két téglát pendítenének össze. Így használja egyik téglát a másikat, míg csak egy keményebb harmadikra nem talál, amelyen minden előttük járó már összetört, és valamennyi utánuk jövő egy napon össze fog törni.